

กิจการนักศึกษา: บทบาทสำคัญในการเสริมสร้างสมรรถนะทางสังคมสำหรับนักศึกษา
ของมหาวิทยาลัยเอกชนเข้าสู่สังคมยุคใหม่

Student Affairs: A Crucial Role in Enhancing Social Competencies
for Private University Students in the Modern Era

¹สวภพ เทพกสิกุล, ²ภัทระ เรียร์สมิทธิ์, ³อรุณี หงษ์ศิริวัฒน์

¹Sawaphob Debkasikul, ²Patara Tiansmith, ³Arune Hongsiriwat

^{1,2}วิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยเซนต์จอห์น

³สาขาวิชาอุดมศึกษา ภาควิชานโยบาย การจัดการและความเป็นผู้นำทางการศึกษา
คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

^{1,2}College of Educational Innovation, Saint John's University

³Higher Education Program, Department of Educational Policy, Management
and Leadership, Faculty of Education, Chulalongkorn University

¹Corresponding author, e-mail: sawaphob_deb@hotmail.com

Received: April 28, 2026; Revised: May 11, 2026; Accepted: May 15, 2026

บทคัดย่อ

มหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทยมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยี นอกเหนือจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนแล้ว การบริหารกิจการนักศึกษา ถือเป็นอีกกลไกสำคัญที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม การอยู่ร่วมกัน และการพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษา ซึ่งมีความจำเป็นอย่างมากต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในโลกยุคใหม่ สมรรถนะทางสังคมเป็นหนึ่งในสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 ซึ่งครอบคลุมความสามารถในการสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเข้าใจตนเองและผู้อื่น การแก้ปัญหาความขัดแย้ง การปรับตัวในสังคมที่หลากหลาย และการแสดงพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อส่วนรวม สมรรถนะเหล่านี้ไม่เพียงส่งผลต่อความสำเร็จทางวิชาการของนักศึกษาเท่านั้น แต่ยังเป็นรากฐานของความสำเร็จในชีวิตและการทำงานหลังสำเร็จการศึกษา การบริหารกิจการนักศึกษาในมหาวิทยาลัยเอกชนจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะทางสังคมอย่างเป็นระบบ ผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตร การบริการสังคม กิจกรรมเสริมสร้างภาวะผู้นำ การดูแลสุขภาวะผู้เรียน และกิจกรรมที่พัฒนาความสัมพันธ์เชิงบวกในชุมชนมหาวิทยาลัย ทั้งหมดนี้จะช่วยผลิตบัณฑิตที่ไม่เพียงมีความรู้เชิงวิชาการ แต่ยังมีสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และสามารถเติบโตในสังคมยุคใหม่ได้อย่างมั่นคงและมีคุณภาพ จากบริบทและปัญหาดังกล่าว จึงสะท้อนให้เห็นถึงความจำเป็นในการศึกษาแนวทางการบริหารกิจการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชนที่สามารถส่งเสริมสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาได้อย่างเป็นระบบและสอดคล้องกับบริบททางสังคมและวัฒนธรรมไทย โดยมุ่งศึกษาบทบาทของกิจกรรมและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะด้านการสื่อสาร ความร่วมมือ การคิดเชิงวิพากษ์

การปรับตัว และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่หลากหลาย ตลอดจนศึกษาการบูรณาการแนวคิดสมรรถนะทางสังคมในระดับอุดมศึกษาเข้าสู่กระบวนการบริหารกิจการนักศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาแนวทางการบริหารกิจการนักศึกษาที่สามารถยกระดับคุณภาพผู้เรียนในมิติทางสังคมและความเป็นพลเมือง อันจะนำไปสู่การผลิตบัณฑิตที่มีทั้งความรู้ทางวิชาการ ทักษะทางสังคม และคุณลักษณะที่เหมาะสมต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในศตวรรษที่ 21 รวมทั้งเป็นข้อมูลเชิงวิชาการสำหรับสถาบันอุดมศึกษาในการออกแบบกิจกรรมและสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และตลาดแรงงานในอนาคต โดยแนวทางดังกล่าวสามารถสรุปได้ว่า ควรพัฒนาสมรรถนะทางสังคมผ่านการบริหารกิจการนักศึกษาโดยการจัดกิจกรรมเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การเคารพในความแตกต่าง และการพัฒนาภาวะผู้นำที่สามารถสร้างคุณค่าให้กับสังคม

คำสำคัญ: การบริหารกิจการนักศึกษา; มหาวิทยาลัยเอกชน; สมรรถนะทางสังคมของนักศึกษา

Abstract

Private universities in Thailand play a significant role in developing high-quality human capital capable of responding to rapid changes in society, the economy, and technology. Beyond classroom instruction, student affairs management serves as another essential mechanism for promoting students' moral and ethical development, social coexistence, and the enhancement of social competence, which is increasingly necessary for living and working in the modern world. Social competence is recognized as one of the key competencies required for learners in the twenty-first century, encompassing communication skills, collaboration, self-and social awareness, conflict resolution, adaptation to diverse social contexts, and socially responsible behavior. These competencies contribute not only to students' academic achievement but also to their future career success and lifelong personal development. Therefore, student affairs management in private universities should place greater emphasis on the systematic development of social competence through co-curricular activities, community service and service learning, leadership development programs, student well-being support, and activities that foster positive relationships within the university community. Such initiatives contribute to producing graduates who possess not only academic knowledge but also the ability to collaborate effectively with others and thrive sustainably in contemporary society. Given this context and the challenges identified, there is a clear need to investigate student affairs management approaches in private universities that can systematically promote students' social competence in ways that align with Thai social and cultural contexts. This includes examining the role of student activities and learning environments that facilitate the development of communication, collaboration, critical thinking, adaptability, and the ability to coexist constructively within diverse societies, as well as exploring the integration of social competence concepts into student affairs management processes in higher education.

This study is significant in contributing to the development of student affairs management approaches that enhance students' social and civic dimensions, leading to

the production of graduates who possess academic knowledge, social skills, and appropriate personal attributes for living and working in the twenty-first century. Furthermore, the findings may provide academic insights for higher education institutions in designing activities and learning environments that respond effectively to future societal, economic, and labor market changes. Overall, the study suggests that social competence should be fostered through student affairs management by organizing activities that promote social responsibility, respect for diversity, and leadership development aimed at creating value for society.

Keywords: Student Affairs Management; Private Universities; Students' Social Competence

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีลักษณะของความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี เศรษฐกิจฐานความรู้ และความหลากหลายทางสังคม ได้ส่งผลให้สถาบันอุดมศึกษาต้องปรับบทบาทจากการมุ่งถ่ายทอดองค์ความรู้ทางวิชาการเพียงอย่างเดียว ไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะในการดำรงชีวิตและการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่ซับซ้อนมากขึ้น (Trilling & Fadel, 2009 ; Organisation for Economic Co-operation and Development, 2018) นโยบายด้านการอุดมศึกษาของประเทศไทย โดยเฉพาะกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566-2570 ได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนที่มีศักยภาพรอบด้าน สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจ รวมทั้งมีทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่นและความรับผิดชอบต่อสังคม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการพัฒนาผู้เรียนในระดับอุดมศึกษาไม่ควรจำกัดอยู่เพียงการพัฒนาความรู้เชิงวิชาการ แต่ต้องครอบคลุมถึงการพัฒนาสมรรถนะทางสังคมควบคู่กันไป (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2566)

สมรรถนะทางสังคม (Social Competence) ถือเป็นหนึ่งในสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในโลกยุคใหม่ เนื่องจากเป็นความสามารถที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสาร การทำงานร่วมกับผู้อื่น การเข้าใจตนเองและผู้อื่น การแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง และการปรับตัวในบริบททางสังคมที่หลากหลาย นักวิชาการหลายท่านชี้ให้เห็นว่าสมรรถนะทางสังคมไม่ได้เป็นเพียงทักษะเสริม แต่เป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการเรียนรู้และการพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนในระยะยาว โดย Gedviliene et. al. (2014) อธิบายถึงสมรรถนะทางสังคมที่ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความรู้ (cognitive) ทักษะ (attitude) และพฤติกรรม (behavior) ซึ่งสามารถพัฒนาได้ผ่านกระบวนการสื่อสาร ความร่วมมือ และการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ขณะเดียวกันแนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Learning: SEL) ยังชี้ให้เห็นว่าการพัฒนาความสามารถด้านการตระหนักรู้ตนเอง การเข้าใจผู้อื่น และการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก มีบทบาทสำคัญต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและความสำเร็จในชีวิตของผู้เรียนในระยะยาว

ในบริบทของสถาบันอุดมศึกษา โดยเฉพาะมหาวิทยาลัยเอกชน การพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาไม่ได้เกิดขึ้นจากการเรียนการสอนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว แต่ยังเกี่ยวข้องกับกระบวนการเรียนรู้ที่เกิดขึ้นผ่านกิจกรรมและประสบการณ์นอกห้องเรียน (Kuh, 2008) ซึ่งการบริหารกิจการนักศึกษา (Student Affairs Management) ถือเป็นกลไกสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนานักศึกษาในมิติทางสังคม จริยธรรม และการอยู่ร่วมกันในสังคม ผ่านกิจกรรมเสริมหลักสูตร เช่น กิจกรรมชมรมและชุมนุม กิจกรรมอาสาสมัคร การเรียนรู้ผ่านการบริการสังคม (service learning) การพัฒนาภาวะผู้นำ และกิจกรรมสร้าง

เสริมทักษะชีวิต ซึ่งกิจกรรมเหล่านี้เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้เรียนรู้จากประสบการณ์จริง เกิดการปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นและพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกันในบริบททางสังคมที่หลากหลาย (Kezar, 2001)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทยจะมีการดำเนินกิจกรรมด้านกิจการนักศึกษาอย่างหลากหลาย แต่การพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษายังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการ กล่าวคือ การดำเนินกิจกรรมส่วนใหญ่มักอยู่ในลักษณะกิจกรรมเฉพาะเหตุการณ์ (event-based activities) มากกว่าการพัฒนาเชิงระบบที่มีความต่อเนื่องและสามารถติดตามผลการเรียนรู้ได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ บริบททางวัฒนธรรมไทยซึ่งมีลักษณะของระยะห่างเชิงอำนาจสูง (high power distance) (Hofstede et al., 2010) และการให้ความสำคัญกับความกลมเกลียวของสังคม (collectivism) ซึ่งอาจทำให้นักศึกษาไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ส่งผลให้การพัฒนาทักษะการสื่อสาร การคิดเชิงวิพากษ์ และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเชิงสร้างสรรค์ยังไม่เกิดขึ้นอย่างเต็มศักยภาพ (Thanetsunthorn, 2015; Gedviliene, et al., 2014)

สรุปได้ว่า สภาพการณ์ปัจจุบันที่สังคมโลกก้าวเข้าสู่ศตวรรษที่ 21 มหาวิทยาลัยเอกชนในประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายในการผลิตทรัพยากรมนุษย์ให้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและเศรษฐกิจฐานความรู้ ซึ่งการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียวไม่เพียงพอต่อการสร้างเสริมสมรรถนะทางสังคม (Social Competence) ที่จำเป็นต่อการทำงานและการอยู่ร่วมกับผู้อื่น นอกจากนี้ การบริหารกิจการนักศึกษาในปัจจุบันยังประสบปัญหาการจัดกิจกรรมในรูปแบบเฉพาะเหตุการณ์ (Event-based) ที่ขาดความต่อเนื่อง รวมถึงอุปสรรคจากบริบทวัฒนธรรมไทยที่มีระยะห่างเชิงอำนาจสูง (Power Distance) ส่งผลให้นักศึกษาขาดโอกาสในการฝึกฝนทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ไขปัญหาความขัดแย้งเชิงสร้างสรรค์ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาระบบการบริหารกิจการนักศึกษาให้เป็นกลไกเชิงกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยเพื่อบ่มเพาะสมรรถนะทางสังคมอย่างเป็นรูปธรรมและยั่งยืน

การทบทวนวรรณกรรม

นโยบายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาการศึกษาและสมรรถนะทางสังคม

กรอบนโยบายและยุทธศาสตร์ พ.ศ. 2566-2570

นโยบายของกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมในช่วง พ.ศ. 2564-2570 และกรอบยุทธศาสตร์ อววน. พ.ศ. 2566-2570 สะท้อนทิศทางการพัฒนาการอุดมศึกษาที่มุ่งผลิตกำลังคนที่มีศักยภาพรอบด้าน ไม่เพียงเฉพาะความรู้ทางวิชาการหรือการวิจัย แต่รวมถึงทักษะทางสังคม (social skills) ทักษะชีวิต และความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยยุทธศาสตร์ด้านการพัฒนากำลังคนให้ความสำคัญกับการสร้างบัณฑิตที่สามารถปรับตัวเป็นนวัตกรรม มีความเป็นพลเมืองที่รับผิดชอบ และมีความสามารถในการทำงานร่วมกับชุมชนและสังคม ทั้งนี้ นโยบายการติดตามและประเมินผลสถาบันอุดมศึกษายังเน้นให้มหาวิทยาลัยแสดงผลลัพธ์ด้านคุณภาพผู้เรียนและการพัฒนาศักยภาพของนักศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ซึ่งสะท้อนว่าการพัฒนาสมรรถนะทางสังคมเป็นองค์ประกอบสำคัญของการจัดการอุดมศึกษาในปัจจุบัน (สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2562)

กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมได้ประกาศกรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัย และนวัตกรรม (อววน.) ระหว่าง พ.ศ. 2566-2570

โดยกำหนดให้กรอบยุทธศาสตร์นี้ มียุทธศาสตร์ที่ 4 เน้นเรื่อง การพัฒนากำลังคนและสถาบันอุดมศึกษา ให้เป็นฐานขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ซึ่งนโยบายดังกล่าวสื่อถึงการศึกษามากกว่าแค่สร้าง นักวิจัยหรือกำลังคนวิชาการแต่รวมถึงการเตรียมคนให้มีศักยภาพหลากหลาย (multiskill) ที่สอดคล้อง กับแนวคิดการพัฒนาทักษะสังคม เนื่องมาจากกำลังคนไม่ใช่แค่ความรู้เฉพาะทาง แต่ต้องสามารถปรับตัว ทำงานร่วมกับผู้อื่น และสร้างนวัตกรรมในสังคม โดยกำหนดแผนด้านการอุดมศึกษาเพื่อผลิตและพัฒนา กำลังคน (Human Capital) ที่ถูกวางไว้ในช่วง พ.ศ. 2564-2570 ที่สนับสนุนให้สถาบันอุดมศึกษาพัฒนา กำลังคนให้มีพัฒนาทักษะและความสามารถทางสังคม อีกทั้งนโยบายพัฒนาคน พัฒนานักวิจัย ที่ระบุถึง เป้าหมายสำคัญการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการพัฒนามนุษย์ที่มีทักษะสังคม (สำนักงาน ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2565)

แนวคิดของสมรรถนะทางสังคมต่ออุดมศึกษา

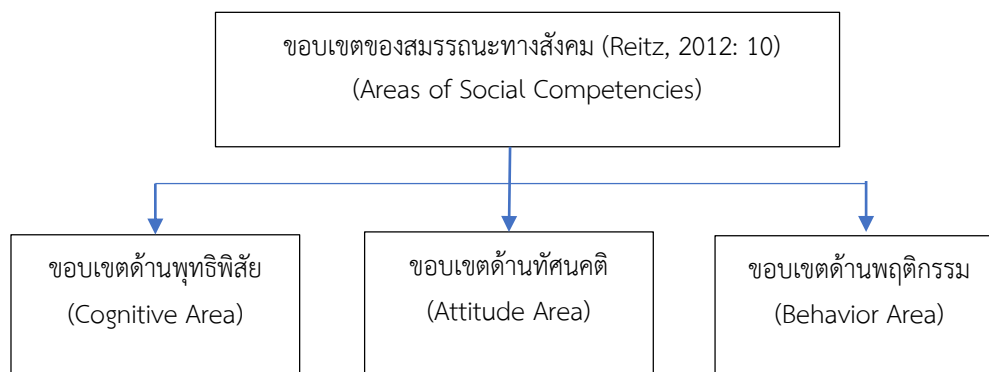
การพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา

Gedviliene et. al. (2014) ระบุว่า สมรรถนะทางสังคมเป็นแนวคิดที่มีองค์ประกอบหลากหลาย แต่สามารถสรุปได้ว่าประกอบด้วย ความรู้ (Cognitive) ทักษะ (Attitude) และ พฤติกรรม (Behavior) โดยการศึกษาในระดับอุดมศึกษาสามารถพัฒนาสมรรถนะเหล่านี้ผ่านกระบวนการดังต่อไปนี้

1) การสื่อสาร (Communication) หมายถึง ความสามารถในการแลกเปลี่ยนข้อมูล ความคิด ความรู้สึก และความต้องการกับผู้อื่นอย่างชัดเจน เหมาะสม และเคารพความแตกต่าง ประกอบด้วย ทักษะการพูดและการฟังอย่างตั้งใจ (active listening) การสื่อสารทั้งแบบทางการและไม่ทางการ ความสามารถในการแสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ การตีความอารมณ์และเจตนาของผู้อื่น โดยการ สื่อสารเป็นพื้นฐานของ สมรรถนะทางสังคม เพราะส่งผลต่อการสร้างความสัมพันธ์ การแก้ปัญหาาร่วมกัน และการทำงานในกลุ่มในบริบทอุดมศึกษา

2) ความร่วมมือ (Cooperation) หมายถึง ความสามารถในการทำงานกับผู้อื่นเพื่อบรรลุเป้าหมาย ร่วมกัน โดยอาศัย การแบ่งบทบาทและความรับผิดชอบ การยอมรับความคิดเห็นที่แตกต่าง การแก้ไข ความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ ความสามารถในการเป็นผู้นำและผู้ตามที่เหมาะสมในสถานการณ์ต่างๆ การเคารพความหลากหลายของสมาชิกกลุ่ม ในระดับมหาวิทยาลัยความร่วมมือเป็นทักษะสำคัญใน การทำงานกลุ่ม การทำกิจกรรมนักศึกษา และการพัฒนาทักษะอาชีพในอนาคต

3) การเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนและการอยู่ร่วมกัน หมายถึง การเรียนรู้ ที่เกิดขึ้นในบรรยากาศที่ปลอดภัย สนับสนุน และเปิดโอกาสให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์ แลกเปลี่ยนความ คิดเห็น และร่วมสร้างองค์ความรู้ร่วมกัน โดยมีลักษณะสำคัญ ได้แก่ ความปลอดภัยทางจิตใจ (psychological safety) ทำให้นักศึกษากล้าแสดงออก ความไว้วางใจระหว่างครูและผู้เรียน การเปิดพื้นที่ให้ผู้เรียนแสดง ความคิดเห็นและมีส่วนร่วม สภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความร่วมมือมากกว่าการแข่งขัน การเรียนรู้ผ่าน กิจกรรมหลากหลาย ทั้งภายในและนอกห้องเรียน โดยสภาพแวดล้อมเช่นนี้ช่วยขัดเกลาทักษะทางสังคม ผ่านประสบการณ์จริง ทำให้เกิดทั้งความเข้าใจตนเองและการทำงานกับผู้อื่นได้ดีขึ้น

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดสมรรถนะทางสังคม

ทั้งนี้ บริบทมหาวิทยาลัยเอกชนไทย การบริหารจัดการนักศึกษาสามารถเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดของ Reitz (2012: 10) ที่ระบุถึงขอบเขตสมรรถนะทางสังคมซึ่งประกอบไปด้วยขอบเขตด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Area) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสังคม ขอบเขตด้านทัศนคติ (Attitude Area) หมายถึง ทัศนคติและค่านิยมต่อสังคม และขอบเขตด้านพฤติกรรม (Behavior Area) หมายถึง พฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม นำไปสู่การพัฒนากิจกรรมเสริมสร้างการเรียนรู้ทางสังคม ทั้งในและนอกห้องเรียน ได้แก่ กิจกรรมชุมนุมหรือชมรม อาสาสมัคร วิชาการบริการสังคม (service learning) และกิจกรรมสร้างเสริมทักษะชีวิต

กล่าวโดยสรุป แนวคิดของ Gedviliene et al. (2014) และ Reitz (2012) สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาในระดับอุดมศึกษาควรครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรม โดยสามารถพัฒนาได้ผ่านกระบวนการสื่อสาร ความร่วมมือ และการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ ทั้งนี้ ในบริบทมหาวิทยาลัยเอกชนไทย การบริหารจัดการนักศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมสมรรถนะดังกล่าวผ่านกิจกรรมทั้งในและนอกห้องเรียน เช่น กิจกรรมชมรม อาสาสมัคร การบริการสังคม และกิจกรรมพัฒนาทักษะชีวิต ซึ่งช่วยให้นักศึกษาเกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง พัฒนากิจกรรมการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเคารพความแตกต่าง การสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ และการอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างเหมาะสม อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมต่อการดำรงชีวิตและการทำงานในสังคมยุคใหม่

สมรรถนะทางสังคมในการศึกษาผ่านทักษะการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

สมรรถนะทางสังคมในลักษณะที่ถูกนำมาใช้และตีความในแวดวงการศึกษา การศึกษาในฐานะกระบวนการหนึ่งนั้น แยกไม่ออกจากปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและกิจกรรมกลุ่ม ดังนั้น ความสำคัญของสมรรถนะทางสังคมและวิธีการพัฒนารูปแบบต่างๆ จึงไม่อาจปฏิเสธได้ ดังที่ Zins & Elias (2007) กล่าวว่า สถานศึกษา คือ พื้นที่ทางสังคม และการเรียนรู้ คือ กระบวนการทางสังคมและผู้เรียนมิได้เรียนรู้เพียงลำพังแต่เรียนรู้ร่วมกับผู้สอน อยู่ท่ามกลางเพื่อนและได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว

Oberst et al. (2009) เสนอว่าสมรรถนะทางสังคมควรได้รับการกำหนดให้เป็นเป้าหมายเชิงปฏิบัติของการจัดการศึกษา แม้แนวคิดดังกล่าวจะถูกพัฒนาขึ้นในบริบทก่อนการเปลี่ยนผ่านสู่สังคมดิจิทัลอย่างเต็มรูปแบบ แต่ยังคงมีความสอดคล้องกับแนวโน้มการศึกษาร่วมสมัยที่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียนแบบองค์รวม ทั้งด้านความรู้ ทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น การคิดเชิงวิพากษ์ และการเป็นผู้รับผิดชอบต่อสังคม ซึ่ง OECD (2018) ได้กล่าวถึงการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัลที่ส่งผลต่อทักษะและคุณลักษณะทางสังคมที่สถานศึกษาในทุกระดับควรตระหนักและให้ความสำคัญอย่างต่อเนื่อง

ทั้งนี้ Zins et al. (2004) อธิบายถึงแนวทางการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ (Social and Emotional Learning: SEL) ซึ่งกล่าวถึง กระบวนการเรียนรู้ของมนุษย์ในการตระหนักรู้และจัดการอารมณ์ การเอาใจใส่ผู้อื่น การตัดสินใจอย่างเหมาะสม การประพฤติอย่างมีจริยธรรมและรับผิดชอบ การสร้างความสัมพันธ์เชิงบวก และการหลีกเลี่ยงพฤติกรรมด้านลบ ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีบทบาทอย่างมากต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและการเรียนรู้ตลอดชีวิตของผู้เรียน โดยสามารถส่งเสริมผ่านกระบวนการพัฒนาสมรรถนะทางสังคมโดยใช้กิจกรรมการเรียนรู้ การถ่ายทอดกระบวนการ และการปลูกฝังทัศนคติ ซึ่งสรุปเป็น 3 มิติ ได้แก่ การส่งเสริมความรู้ นำไปสู่การสร้างทักษะและปลูกฝังคุณลักษณะในตนเอง ขณะเดียวกัน Oberst et al. (2009) อธิบายว่า การศึกษาในระดับอุดมศึกษาควรมุ่งพัฒนาผู้เรียนใน 3 มิติ ได้แก่ การรู้ (to know) การปฏิบัติ (to do) และการเป็น (to be) โดยสมรรถนะทางสังคมเกี่ยวข้องโดยตรงกับมิติของการปฏิบัติและการเป็น อันสะท้อนให้เห็นว่าสมรรถนะทางสังคมเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

กล่าวโดยสรุป สมรรถนะทางสังคมถือเป็นองค์ประกอบสำคัญของกระบวนการจัดการศึกษา เนื่องจากการเรียนรู้เกิดขึ้นผ่านปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล การทำงานร่วมกัน และสภาพแวดล้อมทางสังคมในสถานศึกษา โดย Zins and Elias (2007) ชี้ว่าสถานศึกษาเป็นพื้นที่ทางสังคมที่ผู้เรียนพัฒนาตนเองผ่านการเรียนรู้ร่วมกับผู้สอน เพื่อน และครอบครัว ขณะที่ Oberst et al. (2009) เสนอให้สมรรถนะทางสังคมเป็นเป้าหมายสำคัญของการศึกษาในระดับอุดมศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านการรู้ การปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มการศึกษาในศตวรรษที่ 21 และแนวคิดของ OECD (2018) ที่ให้ความสำคัญกับทักษะทางสังคมในสังคมดิจิทัล นอกจากนี้ แนวคิดการเรียนรู้ทางสังคมและอารมณ์ (SEL) ของ Zins et al. (2004) ยังสะท้อนว่าสมรรถนะทางสังคมสามารถพัฒนาได้ผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการตระหนักรู้ตนเอง การจัดการอารมณ์ การสร้างความสัมพันธ์ และความรับผิดชอบต่อสังคม อันนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้านและการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพตลอดชีวิต

ความสำคัญของความสามารถการเรียนรู้และสภาพแวดล้อมการเรียนรู้

Zins et al. (2004) กล่าวถึง การพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ได้เกิดจากเนื้อหาทางวิชาการเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากกระบวนการปฏิสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนประสบการณ์ และการมีส่วนร่วมในสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ร่วมกัน โดยสภาพแวดล้อมการเรียนรู้และการรับรู้ของผู้เรียนต่อหลักสูตรถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้และสมรรถนะของผู้เรียน จากแนวคิดดังกล่าว Gedviliene (2012) พัฒนารูปแบบการพัฒนาทักษะเพื่อส่งเสริมสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย โดยสนับสนุนการประยุกต์สมรรถนะทางสังคมเข้ากับกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยสมรรถนะดังกล่าวสะท้อนผ่านพฤติกรรมและกิจกรรมของผู้สอน เนื่องจากสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ถูกสร้างขึ้นร่วมกันโดยผู้สอนและผู้เรียน แต่ผู้สอนมีบทบาทสำคัญที่สุดในการทำให้กระบวนการเรียนรู้มีความเข้าใจและมีคุณค่า

อย่างไรก็ตาม จากหลักการดังกล่าว การส่งเสริมการพัฒนาสมรรถนะทางสังคมของผู้เรียนผ่านกิจกรรมและสภาพแวดล้อม ที่ชี้ชัดว่า เงื่อนไขพื้นฐานของการทำให้ผู้เรียนมีความมั่นใจ การประเมินตนเอง และโอกาสทางสังคม อันได้แก่ สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและสนับสนุนต่อการเรียนรู้ทางสังคม หากผู้เรียนรู้สึกปลอดภัยทางจิตใจ ส่งเสริมให้เกิดความกล้าแสดงความคิดเห็น แบ่งปันประสบการณ์ และเรียนรู้ได้อย่างมีอิสระ ส่งผลให้สมรรถนะทางสังคมเติบโต ในทางกลับกัน หากสภาพแวดล้อมไม่เอื้อต่อความปลอดภัยดังกล่าว พฤติกรรมการเรียนรู้จะขับเคลื่อนด้วยความกลัว ทำให้ผู้เรียนปิดกั้นตนเองและไม่กล้าเข้าสังคม แม้สังคมหรือกลุ่มเพื่อนจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึกปลอดภัยในสภาพแวดล้อม

การเรียนรู้ก็ตาม แต่พฤติกรรมของผู้สอน ถือว่ามีบทบาทสูงสุด ทั้งความไว้วางใจหรือรูปแบบการปฏิสัมพันธ์ ในการตอบสนองต่อพฤติกรรมของผู้เรียน ล้วนมีผลต่อความปลอดภัยทางจิตใจของผู้เรียนทั้งสิ้น (Gedvilienė, 2012)

แนวทางการบริหารกิจการนักศึกษา

พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 กำหนดหลักเกณฑ์ แนวทาง และมาตรฐาน การจัดการอุดมศึกษา อีกทั้งระบุบทบาทของมหาวิทยาลัยในการผลิตกำลังคน วิจัย และนวัตกรรม ซึ่งไม่ได้จำกัดแค่การจัดการเรียนการสอนในห้องเรียน แต่ให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของภาคสังคม และชุมชนในการอุดมศึกษา ได้แก่ การจัดกิจกรรม สหกิจศึกษา การเรียนรู้ร่วมกับชุมชน รวมไปถึง การบริหารสถาบันอุดมศึกษาให้มี อิสระทางวิชาการพร้อมกับความรับผิดชอบต่อสาธารณะ ซึ่งเปิดโอกาส ให้มหาวิทยาลัยสามารถจัดกิจการนักศึกษาได้อย่างยืดหยุ่น โดยประกอบด้วยแนวทางดังนี้ (สำนักงาน ปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม, 2562)

1. สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเอื้อต่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยควรจัด กิจกรรมที่เปิดโอกาสให้นักศึกษาได้แสดงออกทางความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ และมีพื้นที่แลกเปลี่ยน ประสบการณ์ร่วมกัน

2. ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและความร่วมมือ กิจกรรมโครงการนักศึกษา เช่น โครงการ อาสาพัฒนา การแข่งขันทางวิชาการ และกิจกรรมกีฬา สามารถพัฒนาความสามารถด้านการร่วมมือ และภาวะผู้นำ

3. บูรณาการมิติทางสังคมเข้ากับกิจกรรมนักศึกษา ใช้กรอบการพัฒนาพลเมืองของสหภาพยุโรป เป็นแนวทาง เช่น การปลูกฝังจิตสำนึกความเป็นพลเมือง (citizenship) การเคารพความหลากหลาย และการมีส่วนร่วมทางสังคม เป็นต้น

4. การประเมินและสะท้อนผล (Assessment & Reflection) มหาวิทยาลัยควรจัดระบบการ ประเมินสมรรถนะทางสังคม ได้แก่ แบบประเมินพฤติกรรม การสื่อสาร ความร่วมมือ และการทำงานเป็นทีม พร้อมทั้งมีการสะท้อนผลการเรียนรู้ (reflection)

กล่าวโดยสรุป แนวทางการบริหารกิจการนักศึกษาตามพระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562 สะท้อนให้เห็นว่า การพัฒนานักศึกษาในระดับอุดมศึกษาควรมุ่งเน้นทั้งด้านวิชาการและการพัฒนาสมรรถนะ ทางสังคมควบคู่กัน โดยมหาวิทยาลัยควรจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเปิดโอกาสให้ นักศึกษาได้สื่อสาร แลกเปลี่ยนความคิดเห็น และมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ พร้อมทั้งส่งเสริมการทำงาน เป็นทีม ภาวะผู้นำ และความรับผิดชอบต่อสังคมผ่านกิจกรรมหลากหลาย ทั้งนี้ การบูรณาการมิติทางสังคม และความเป็นพลเมืองเข้ากับกิจกรรมนักศึกษา รวมถึงการจัดระบบประเมินและสะท้อนผลการเรียนรู้ ด้านสมรรถนะทางสังคม จะช่วยให้นักศึกษาเกิดการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะที่จำเป็น ต่อการดำรงชีวิตและการทำงานร่วมกับผู้อื่นในสังคมยุคใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุป

มหาวิทยาลัยเอกชนมีบทบาทสำคัญในการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้และสมรรถนะที่สอดคล้องกับ ความต้องการของสังคมและตลาดแรงงานในยุคเศรษฐกิจฐานความรู้ โดยเฉพาะ สมรรถนะทางสังคม (Social Competence) ซึ่งเป็นฐานของการทำงานร่วมกัน การปรับตัว และการอยู่ร่วมในสังคมที่หลากหลาย กรอบแนวคิดการพัฒนาแนวคิดสมรรถนะทางสังคมในระดับอุดมศึกษา (The Social Competence Concept Development in Higher Education) (Gedvilienė et al., 2014) ระบุว่า สมรรถนะทางสังคม

ประกอบด้วย ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม และพัฒนาได้ผ่านกระบวนการสื่อสาร ความร่วมมือ และการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อปฏิสัมพันธ์ได้อย่างเหมาะสม

การวิเคราะห์พบว่า แนวทางการบริหารกิจการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชนไทยมีความสอดคล้องกับกรอบสากลด้านการพัฒนานักศึกษา อย่างไรก็ตาม การดำเนินงานจำนวนมากยังคงอยู่ในลักษณะกิจกรรมเฉพาะเหตุการณ์ (event-based activities) มากกว่าการพัฒนาที่เป็นระบบและต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับข้อสังเกตของ Kuh (2009) ที่ชี้ว่าการพัฒนาผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์เชิงสมรรถนะ จำเป็นต้องอาศัยกิจกรรมการเรียนรู้ที่ต่อเนื่องและบูรณาการกับประสบการณ์การเรียนรู้ของผู้เรียน นอกจากนี้ บริบททางวัฒนธรรมของสังคมไทยที่ให้ความสำคัญกับความกลมเกลียว การหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง และความเกรงใจ ส่งผลให้นักศึกษาไม่กล้าแสดงความคิดเห็นหรือหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ซึ่งเป็นข้อจำกัดต่อการพัฒนาทักษะทางสังคมและการสื่อสารเชิงวิพากษ์ (Areemit et. al., 2021; Chung, 2021) อีกทั้งรูปแบบการจัดการเรียนการสอนในระดับอุดมศึกษาที่เน้นการบรรยายเป็นศูนย์กลางของผู้สอนยังอาจลดโอกาสของผู้เรียนในการมีปฏิสัมพันธ์ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการเรียนรู้ร่วมกัน ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญของการพัฒนาทักษะทางสังคม (Johnson et. al., 2014) นอกจากนี้ บทบาทสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะทางสังคมนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ยังบูรณาการไม่มากในกิจกรรมของมหาวิทยาลัยเอกชนไทย อีกทั้งเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสังคม การบริหารกิจการนักศึกษาควรปรับสู่การดำเนินงานที่เป็นระบบมากขึ้น โดยส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่มุ่งเน้นการทำงานร่วมกัน และการมีส่วนร่วม การบูรณาการหลักการทางสังคมและอารมณ์เข้ากับกิจกรรมหลักและกิจกรรมเสริมหลักสูตร จัดให้มีระบบประเมินและสะท้อนผลการเรียนรู้ด้านการมีส่วนร่วม กับสังคม (พิมพันธ์ เดชะคุปต์, 2561; กิตติยา วงศ์จันทร์ และ ชุตินา สัจจามันท์, 2563) เมื่อเทียบกับบริบทของ Gedviliene et al. (2014) ที่มุ่งพัฒนาสมรรถนะทางสังคมผ่านแนวทางการบริหารกิจการนักศึกษาของมหาวิทยาลัย โดยต้องประยุกต์เข้ากับวัฒนธรรมและสังคมตามบริบทของมหาวิทยาลัยอย่างเหมาะสม ตระหนักถึงความสัมพันธ์เชิงอำนาจ (power distance) และความกลมเกลียว (collectivism) ที่จะส่งผลต่อรูปแบบการสื่อสาร การแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจร่วมกัน และระดับการมีส่วนร่วมของนักศึกษาในการเรียนรู้และกิจกรรมทางสังคม ดังนั้น การพัฒนาสมรรถนะทางสังคมจึงควรคำนึงถึง การเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อส่วนรวม การเคารพในความแตกต่าง และ การพัฒนาภาวะผู้นำที่สามารถสร้างคุณค่าให้กับสังคม

ทั้งนี้ แนวทางการบริหารกิจการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชนไทยเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสังคม โดยยึดแนวคิดการพัฒนาแนวคิดสมรรถนะทางสังคมในระดับอุดมศึกษา (The Social Competence Concept Development in Higher Education) ของ Gedviliene et al. (2014) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบด้านความรู้ (Cognitive) ทักษะ (Attitude) และพฤติกรรม (Behavior) และพัฒนาผ่านกระบวนการสื่อสาร ความร่วมมือ และการเรียนรู้ในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีปฏิสัมพันธ์ ซึ่งเมื่อนำมาวิเคราะห์ร่วมกับบริบทประเทศไทย ก่อให้เกิดประเด็นอภิปรายดังนี้

1. ความสอดคล้องของกิจการศึกษากับกรอบสมรรถนะทางสังคม ผลการวิเคราะห์พบว่า แนวทางการบริหารกิจการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชนไทยมีความสอดคล้องกับกรอบทฤษฎีของ Gedviliene et al. (2014) ทั้งในด้านการส่งเสริมทักษะการสื่อสาร การทำงานร่วมกัน การสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้เชิงรุก และสนับสนุนการพัฒนาทักษะชีวิตผ่านกิจกรรมหลากหลาย ได้แก่ ชุมชม องค์การนักศึกษา กิจกรรมอาสาสมัคร และการบริการการเรียนรู้ (service learning) ซึ่งช่วยหล่อหลอมให้ผู้เรียนเกิดพฤติกรรมทางสังคมเชิงบวกและทักษะการอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์

2. ความแตกต่างด้านวัฒนธรรมระหว่างบริบททางตะวันตกกับประเทศไทย เมื่อเทียบกับกรอบสากลซึ่งมุ่งเน้นการสร้างผู้เรียนที่แสดงความคิดเห็นอย่างอิสระและเน้นการพึ่งพาตนเอง (individual agency) แนวคิดการพัฒนาสมรรถนะทางสังคมในบริบทไทยต้องพิจารณาลักษณะทางวัฒนธรรมที่สำคัญ ได้แก่

1) ระยะห่างเชิงอำนาจ (Power Distance) ซึ่งนักศึกษาในสังคมไทยโดยส่วนใหญ่มีการให้ความเคารพต่อผู้สอนและส่งผลต่อการยับยั้งชั่งใจในการแสดงความคิดเห็นต่อผู้สอนหรือผู้บริหารที่แตกต่างออกไป ซึ่งอาจจะสะท้อนต่อการพัฒนาทักษะการสื่อสาร การตั้งคำถาม และการแสดงความคิดเห็นอย่างไม่เต็มศักยภาพ

2) ความเป็นกลุ่ม (Collectivism) แม้ความร่วมมือในกลุ่มจะเป็นจุดแข็ง แต่ผู้เรียนอาจหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง ทำให้ทักษะการแก้ปัญหาความขัดแย้งเชิงสร้างสรรค์ (constructive conflict resolution)

3) วัฒนธรรมไทยให้ความสำคัญกับความสุภาพและความกลมเกลียว ส่งผลให้กิจกรรมพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิพากษ์ (critical leadership) ยังเกิดขึ้นไม่มากเมื่อเทียบกับประเทศในยุโรป

อย่างไรก็ตาม มหาวิทยาลัยไทยควรเน้นการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงรับใช้ (servant leadership) การสื่อสารอย่างเห็นอกเห็นใจ (empathetic communication) และการมีส่วนร่วมแบบสร้างสรรค์ ซึ่งเหมาะสมกับบริบทวัฒนธรรมไทยมากกว่า อย่างไรก็ตาม ยังพบว่าการพัฒนาทักษะดังกล่าวมักเกิดขึ้นในลักษณะกิจกรรมตามโอกาส (event-based) มากกว่ากระบวนการพัฒนาที่เป็นระบบและต่อเนื่อง (systematic development) จึงอาจทำให้ผลลัพธ์ด้านสมรรถนะไม่เสถียรหรือยั่งยืนเท่าที่ควร

สรุปได้ว่า การพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับกรอบแนวคิดสมรรถนะทางสังคม ส่งผลต่อการบริหารกิจการนักศึกษาและการบริหารงานที่เกี่ยวข้องของมหาวิทยาลัยเอกชนในการผลิตบัณฑิตที่พร้อมทำงาน ร่วมมือกับผู้อื่น มีความรับผิดชอบต่อสังคม และสามารถเผชิญความท้าทายในโลกยุคใหม่ได้อย่างเข้มแข็งและยั่งยืน

องค์ความรู้ที่ได้

จากการศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารกิจการนักศึกษาของมหาวิทยาลัยเอกชนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะทางสังคมของนักศึกษา พบว่า สมรรถนะทางสังคมของนักศึกษาไม่ได้เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนการสอนในห้องเรียนเพียงอย่างเดียว แต่เกิดจากการออกแบบสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ กิจกรรมพัฒนานักศึกษา และกระบวนการมีส่วนร่วมทางสังคมอย่างเป็นระบบ โดยองค์ความรู้สำคัญที่ได้จากการศึกษา คือ การบริหารกิจการนักศึกษาสามารถเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะทางสังคมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และพฤติกรรม ผ่านกระบวนการสื่อสาร ความร่วมมือ และการเรียนรู้ร่วมกันในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้อต่อปฏิสัมพันธ์ นอกจากนี้ การพัฒนาสมรรถนะทางสังคมในบริบทมหาวิทยาลัยเอกชนไทยจำเป็นต้องคำนึงถึงบริบทวัฒนธรรมไทยที่มีลักษณะของระยะห่างเชิงอำนาจและความเป็นกลุ่มสูง ซึ่งส่งผลต่อการแสดงความคิดเห็น การตั้งคำถาม และการจัดการความขัดแย้งของผู้เรียน ดังนั้น แนวทางการบริหารกิจการนักศึกษาที่เหมาะสมควรมุ่งพัฒนาภาวะผู้นำเชิงรับใช้ การสื่อสารอย่างเห็นอกเห็นใจ การเคารพความแตกต่าง และการมีส่วนร่วมเชิงสร้างสรรค์ โดยสามารถประยุกต์ใช้วงจรการบริหารคุณภาพ ประกอบด้วย การวางแผนเพื่อกำหนดเป้าหมายและกิจกรรมพัฒนาสมรรถนะทางสังคม การดำเนินงานผ่านกิจกรรมและประสบการณ์การเรียนรู้ทั้งในและนอกห้องเรียน การตรวจสอบและประเมินผลเพื่อสะท้อนผลการเรียนรู้และติดตามพัฒนาการของผู้เรียน และการปรับปรุงพัฒนา เพื่อพัฒนากิจกรรมและกระบวนการบริหารให้มีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับบริบทผู้เรียนมากยิ่งขึ้น ทั้งนี้ ควรปรับจากการดำเนินกิจกรรม

แบบเฉพาะครั้งไปสู่ระบบการพัฒนาสมรรถนะทางสังคมที่มีความต่อเนื่อง บูรณาการ และสามารถประเมินผลได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อสนับสนุนการพัฒนานักศึกษาให้สามารถดำรงชีวิตและทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพในสังคมยุคใหม่

เอกสารอ้างอิง

- กิตติยา วงศ์จันทร์ และชุติมา สัจจานันท์. (2563). การจัดกิจกรรมนักศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะทางสังคม ในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์*, 21(1): 89-104.
- พิมพ์พันธ์ เดชะคุปต์. (2561). การบริหารกิจการนักศึกษากับการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียนในระดับอุดมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, 20(3): 234-246.
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2562). *พระราชบัญญัติการอุดมศึกษา พ.ศ. 2562*. สำนักงานปลัดกระทรวง อว. [ออนไลน์]. แหล่งที่มา: <https://www.ops.go.th/th/aboutus/legal-ops/82-act/5806-2562>
- สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม. (2565). *กรอบนโยบายและยุทธศาสตร์การอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม พ.ศ. 2566–2570*. กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.
- Areemit et al. (2021). Hierarchy, “Kreng Jai” and feedback: A grounded theory study exploring perspectives of clinical faculty and medical students in Thailand. *Teaching and Learning in Medicine*, 33(3): 235–244. <https://doi.org/10.1080/10401334.2020.1813584>
- Chung, J.H.J. (2021). “We participate, silently”: Explicating Thai university students’ perceptions of their classroom participation and communication. *Qualitative Research in Education*, 10(1): 62-87. <https://doi.org/10.17583/qre.2021.7159>
- Gedviliene et al. (2014). *The social competence concept development in higher education. European Scientific Journal*, 10(28). Retrieved from <https://eujournal.org/index.php/esj/article/view/4385>
- Gedviliene, G. (2012). *Social competence of teachers and students: The case study of Belgium and Lithuania*. Vytautas Magnus University: Kaunas.
- Hofstede et al. (2010). *Cultures and organizations: Software of the mind*. 3rd ed. New York: McGraw-Hill.
- Johnson et. al. (2014). Cooperative learning: Improving university instruction by basing practice on validated theory. *Journal on Excellence in University Teaching*, 25(4): 85-118.
- Kezar, A. (2001). Understanding and facilitating organizational change in the 21st century: Recent research and conceptualizations. *ASHE-ERIC Higher Education Report*, 28(4): 1–162.
- Kuh, G.D. (2008). Excerpt from high-impact educational practices: What they are, who has access to them, and why they matter. *Association of American Colleges and Universities*, 14(3), 28-29.

- Kuh, G.D. (2009). What student affairs professionals need to know about student engagement. *Journal of College Student Development*, 50(6): 683–706. <https://doi.org/10.1353/csd.0.0099>
- Oberst et al. (2009). Training emotional and social competences in higher education: The seminar methodology. *Higher Education in Europe*, 34(3-4): 523–533. <https://doi.org/10.1080/03797720903392210>
- Organisation for Economic Co-operation and Development. (2018). *The future of education and skills: Education 2030*. France: OECD Publishing. <https://www.oecd.org/education/2030-project/>
- Reitz, S. (2012). *Improving social competence via E-learning? : The example of human rights education*. Peter Lang: Frankfurt
- Thanetsunthorn, N. (2015). The impact of national culture on corporate social responsibility: Evidence from cross-regional comparison. *Asian Journal of Business Ethics*, 4(1): 35–56. <https://doi.org/10.1007/s13520-015-0042-2>.
- Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st century skills: Learning for life in our times*. USA: Jossey-Bass.
- Zins et al. (2004). *Building academic success on social and emotional learning: What does the research say?*. New York: Teachers College Press.
- Zins, J.E., & Elias, M.J. (2007). Social and emotional learning: Promoting the development of all students. *Journal of Educational and Psychological Consultation*, 17(2–3): 233–255. <https://doi.org/10.1080/10474410701413152>

